

Üniversite Kütüphanelerinde RDA'ya Geçiş Aşamasında Sorunlar

Yrd. Doç. Dr. Mustafa BAYTER
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
mbayter@ybu.edu.tr

Giriş

- 1908 yılında **ilk kataloglama** kuralları (*Catalogoouing Rules: Author and Title Entries* Kataloglama Kuralları: Yazar ve Eser Adı Girişleri) yayınlandı.
- Kataloglamada **uluslararası** standartlaşmayı sağlayan ilk önemli adım 1961 yılında IFLA tarafından Paris'de düzenlenen **Kataloglama Prensipleri Milletlerarası Konferansı**'nda atılmıştır.
- 1967 yılında AACR (Anglo-American Cataloging Rules) birinci basımı yayınlandı
- 1978'de AAKK2 yayınlandı.

AACR3-RDA

- 1997'de JSC (Joint Steering Committee for Revision of Anglo-American Cataloging Rules), komisyonu oluşturulmuştur.
- JSC, Nisan 2004'de Anglo American Cataloging Rules 3 (**AACR3**)'ncü basısının hazırlanmasına karar vermiş, **2007** yılının ortalarında da yayınlamak istemiştir.
- Nisan 2005'de yapılan toplantıda yeni yayınlanacak kaynağın **AACR3** değil, **RDA** (Resource Description and Access) olması kararı verilmiştir.

RDA'ya geçiş alışmaları

- RDA, 2008 yılında kataloglamacıların tartışmasına açılmış ve **şubat 2009**'da tamamlanıp **Haziran 2009**'da **son şekli** kataloglamacıların görüşüne sunulmuştur.
- OCLC, WorldCat içinde RDA uygulamalarının uyumuna **Haziran 2010** başlamıştır.

... RDA'ya geçiş alışmaları

- ALA'nın (American Library Association) New Orleans'da 23 -28 Haziran 2011 tarihlerinde yapılan“ *Report and Recommendations of the U.S. RDA Test Coordinating Committee*” adlı toplantısında; ABD'de AACR2'den RDA'ya geçişin **Ocak 2013** olarak ilan edilmiştir.

RDA (Resource Description and Access- Bilgi Kaynaklarını Tanımlama ve Erişimi)

- RDA, AAKK2'ye dayanılarak oluşturulmuş, özellikle **sayısal ve diğer bilgi** kaynaklarının bibliyografik tanımlanması ve erişimi için tasarlanmış yeni bir standarttır.
- **Bütün kaynak türlerini** tanımlamaktadır.
- Uluslararası alanda daha **esnek** bir yapı sağlamaktadır.
- Kütüphane kayıtları ile **diğer bibliyografik** kayıtlar arasındaki etkileşimi kolaylaştırmaktadır.

AACR2 & RDA Farkları

- AACR2 materyal türüne göre tanımlama
- RDA her türlü kaynak ve içeriğin tanımlaması (all types of resources and all types of content)

AACR2 & RDA Farkları

AACR2

- Pratiğe dayanır
- Kart kataloglar için tasarlanmıştır
- Kurallar içerik ve görüntü için

RDA

- Teoriye dayanır (FRBR*)
- Dijital ortam için tasarlanmıştır
- Kurallar içerik için

*Functional Requirements for Bibliographic Records

AACR2 & RDA Farkları :Terminoloji

AACR2

- Alanlar
- Temel giriş
- Ek giriş
- Tek biçim başlık
- Başlık
- Referanslar
- Yazar. oluşturanlar, vb
- Fiziksel tanımlama

RDA

- Bibliyografik bilgiler
- Otorite erişim noktası
- Erişim noktası
- Kaynak için önerilen başlık
- Önerilen erişim noktası
- Çeşitli erişim noktaları
- Oluşturanlar
- Bilgi taşıyıcılarının tanımlanması

AACR2 & RDA Farkları

Kaynakların sınıflandırılması

AACR2

- Genel Materyal Belirteci (GMD)

RDA

- İçerik tipi (Content type)
- Medya tipi (Media type)
- Taşıyıcı (Carrier type)

AACR2 & RDA Farkları

Kaynakların sınıflandırılması

Genel Materyal Belirteci

- Elektronik kaynaklar
- Mikroform
- Ses kaydı
- Video kaydı
- Filmstrip
- Hareketli resim
- Slide
- Kartografik kaynak
- Müzik
- Teks

Media tipi

- Ses kaydı
- Bilgisayar
- Microform

Taşıyıcı tipi

- Film makarası
- Film şeridi
- Slide

İçerik tipi

- Kartografik görüntü
- Müzik notaları
- Teks

RDA'nın Yapısal Bölümleri

- Bölüm 1: Gösterim ve kopya özelliklerinin kaydedilmesi
- Bölüm 2: Eser ve anlatım özelliklerinin kaydedilmesi
- Bölüm 3: Kişiler, aileler ve tüzel kişilerin özelliklerinin kaydedilmesi
- Bölüm 4: Kavram, nesne, olay ve yer özelliklerinin kaydedilmesi
- Bölüm 5: Eser, anlatım, gösterim ve kopya arasındaki temel ilişkilerin kaydedilmesi
- Bölüm 6: Bir bilgi kaynağı ile ilgili kişiler, aileler, tüzel kuruluşlar arasındaki ilişkilerin kaydedilmesi
- Bölüm 7: Konu ilişkilerinin kaydedilmesi
- Bölüm 8: Eser, anlatım, gösterim ve kopya arasındaki ilişkilerin kaydedilmesi
- Bölüm 9: Kişiler, aileler, tüzel kuruluşlar arasındaki ilişkilerin kaydedilmesi
- Bölüm 10: Kavram, nesne, olay ve yer arasındaki ilişkilerin kaydedilmesi

RDA'nın Kullanıcılara Sağladıkları

- RDA çalışmalarında temel hedef, araştırıcıların bilgi erişiminde **sorun** yaşamamasıdır.
- RDA'nın **amacı** ise kullanıcıların üretilmiş bilgiye
  - en kısa ve
  - en doğru şekilde ulaşması olmuştur.

...RDA'nın Kullanıcılara Sağladıkları

- **Kullanıcıların** değişen bilgi kaynaklarına kolay ödünç alma işlemlerini kendi kendilerine yapmalarını sağlamak,
- **Engelli kullanıcılara** erişim kolaylığı ve bilgi kaynaklarıyla iletişim olanağı sunmak,
- **Elektronik ortamda** daha fazla kullanım ve esneklik sağlamak
- **Monografi ve dizi** olarak yayınlanan kaynakların tanımlanmasını kolaylaştırmak
- Bütün dünyada kullanılmak üzere oluşturulan **üst veri** tanımlamalarını kullanmak,
- İşbirliği içinde olan kütüphanelerle ve onların dışındaki kütüphanelerle **veri paylaşımını** gerçekleştirmek,
- Mevcut **üst veri** bilgilerinin kolayca yeniden kullanılmasına izin vermek

Araştırmanın Yöntemi

- Ankara'daki üniversite kütüphanelerinin kataloglama birimlerinde çalışan birim sorumlularının RDA'ya geçerken yaşadıkları sorunları saptamak amacıyla 10 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.
- Anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) istatistik programı kullanılmış, bazı değişkenler için çapraz tablolar oluşturulmuştur.

Ankara'daki Üniversite Kütüphanelerinin Kataloqlama Kurallarını Kullanma Durumu

- Ankara Üniversitesi
- Atılım Üniversitesi
- Bilkent Üniversitesi
- Gazi Üniversitesi
- Hacettepe Üniversitesi
- ODTÜ
- TOBB ETÜ Üniversitesi
- Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
- AAKK2 kullanıyor
- RDA'ya geçmiş
- RDA'ya geçmiş
- AAKK2 kullanıyor
- AAKK2 kullanıyor
- RDA'ya geçmiş
- RDA'ya geçmiş
- AAKK2 kullanıyor

Ankara'daki Üniversite Kütüphanelerinin Kataloglama Birimleri Sorumlularının RDA ve AAKK2 Hakkında Düşüncelerine Yönelik Bulgu ve Değerlendirmeler

- Bugüne kadar kullandığınız AAKK2 yeterli miydi?

	Üniversite sayısı	% oran	Toplam Oran
Hayır	2 (ODTÜ, Bilkent)	25	25
Evet	6	75	75
Toplam	8	100	100

AAKK2' de kataloglama yaparken zorlandınız mı?

	Üniversite sayısı	% Oran	% Toplam Oran
Evet	3 (Atılım, Ankara, Gazi)	37.5	37.5
Hayır	5	62.5	62.5
Toplam	8	100	100

AAKK2'de kataloglama yapılırken zorlanılan bilgi kaynaklar türleri nelerdir?

	Üniversite sayısı	% Oran
Hiç bir kaynak türünde zorlanmadım	5	62.5
Elektronik bilgi kaynakları	2 (Gazi, Ankara)	25
Değişik formatlardaki bilgi kaynakları ve ek materyaller	1 (Atılım)	12.5
Toplam	8	100

AAKK2' de elektronik bilgi kaynakları girişinde sorun yaşıyor musunuz?

	Üniversite sayısı	% Oran
Evet	4 (Ankara, Gazi, Atılım,TOBB)	50
Hayır	4	50
Toplam	8	100

RDA hakkında eğitim aldınız mı?

	Üniversite Sayısı	% Oran
Evet	4	50
Hayır	4	50
Toplam	8	100

Sizce RDA'ya geçmemenizdeki temel sebep nedir?

	Üniversite sayısı	% Oran
Otomasyon sistemi	1	25
Personal eksikliği	1	25
Eğitim yetersizliği	2	50
Toplam	4	100

Sizce RDA bilgi kaynaklarının kataloglanması için yeterli mi ?

	Üniversite sayısı	% Oran
Evet	8	100
Toplam	8	100

RDA' nın getirdiği yeniliklerden haberdar mısınız?

	Üniversite sayısı	% Oran
Evet	8	100
Toplam	8	100

SONUÇ

- Teknolojik gelişmeler kataloglama kurallarının ihtiyaçlar doğrultusunda geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir.
- Özellikle Web, İnternet üzerindeki kaynakların kontrolsüzce artması, bu kaynaklar için acil çözümlere gidilmesini gerektirmiştir.
- AACR2 ile yeni gelişen ve çeşitlenen bilgi kaynaklarının kataloglanması zorlaşmıştır.
- Uzun uğraşlar, çalışmalar, denemeler, toplantılar ve geri dönüşümlerden sonra RDA oluşturulmuştur.
- RDA hızla değişen bir ortamda kütüphelerde bilgi akışını sağlayacak en büyük gelişmelerden biri olmuştur.

- AACR2'den gelen sıkıntuların aşılmalarını sağlamıştır.
- RDA kuralları, **veri tabanı teknolojileri ve veri mimarilerine uyumlu** olarak geliştirilmiştir.
- Onun için bütün kütüphanelerin en kısa zamanda RDA'ya geçmesi olumlu bir gelişme olacaktır.

- Bilginin artışı nasıl gelişirse gelişsin,
- bilginin düzenlenmesi temel bir insanlık uğraşısı olarak kalacak ve
- kataloglama gelecekte de uygulanmaya devam edecektir.

TEŞEKKÜRLER